

TRATATELE INIȚIALE

Efectele dezastruoase ale celui de-al Doilea Război Mondial și permanenta amenințare a unei confruntări între Est și Vest au făcut ca reconcilierea franco-germană să devină o prioritate esențială. Administrarea în comun a industriilor cărbunelui și oțelului de către șase țări europene, instituită prin Tratatul de la Paris în 1951 a reprezentat un prim pas spre integrarea europeană. Tratatul de la Roma din 1957 au întărit bazele acestei integrări și au consolidat ideea unui viitor comun pentru cele șase țări europene.

TEMEIURI JURIDICE

- [Tratatul Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului](#) (CECO) sau Tratatul de la Paris, semnat la 18 aprilie 1951, a intrat în vigoare la 23 iulie 1952. Pentru prima dată, șase țări europene au acceptat să se angajeze pe calea integrării. Tratatul a pus bazele construcției comunitare prin înființarea unei puteri executive cunoscute sub denumirea de „Înalta Autoritate”, a unei Adunări Parlamentare, a unui Consiliu de Miniștri, a unei Curți de Justiție și a unui Comitet consultativ. Încheiat pentru o perioadă limitată de 50 de ani, conform articolului 97, Tratatul CECO a expirat la 23 iulie 2002. În temeiul protocolului nr. 37 anexat la tratate (Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene), valoarea netă a activelor CECO în momentul desființării acesteia a fost alocată cercetării din sectoarele legate de industria cărbunelui și oțelului, prin intermediul unui fond și al unui program de cercetare pentru cărbune și oțel.
- Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (CEE) și a Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA, „Euratom”), cunoscute și sub numele de Tratatul de la Roma, au fost semnate la 25 martie 1957 și au intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958. Spre deosebire de Tratatul CECO, Tratatul de la Roma au fost încheiate „pentru o perioadă nelimitată” (articolul 240 din Tratatul CEE și articolul 208 din Tratatul CEEA), ceea ce le conferă un caracter aproape constituțional.
- Cele șase țări fondatoare au fost Belgia, Franța, Germania, Italia, Luxemburg și Țările de Jos.

OBIECTIVE

- Intențiile declarate ale fondatorilor CECO au fost ca aceasta să fie doar o primă etapă pe calea spre o „federație europeană”. Piața comună a cărbunelui și oțelului

trebuia să permită experimentarea unei formule care urma să fie extinsă treptat la alte sfere economice, ducând în final la o Europă politică.

- Comunitatea Economică Europeană avea ca obiectiv instituirea unei piețe comune bazate pe cele patru libertăți de circulație: a mărfurilor, a persoanelor, a capitalului și a serviciilor.
- Scopul Euratom era să coordoneze aprovizionarea cu materiale fisionabile și programele de cercetare privind utilizarea pașnică a energiei nucleare, aflate deja în plină desfășurare sau în curs de pregătire în statele membre.
- Preambulurile celor trei tratate relevă că instituirea Comunităților a fost inspirată de aceeași idee, respectiv de convingerea că statele Europei trebuie să colaboreze pentru a-și construi un destin comun și că doar astfel își vor putea controla viitorul.

PRINCIPII FUNDAMENTALE

Comunitățile Europene (CECO, CEE și Euratom) au apărut ca urmare a unui proces treptat de reflecție asupra ideii europene, strâns legate de evenimentele care au zdruncinat continentul. În urma celui de-al Doilea Război Mondial, industriile de bază, în special cea siderurgică, necesitau o reorganizare. Viitorul Europei, amenințat de confruntarea Est-Vest, depindea de reconcilierea franco-germană.

1. Apelul lansat la 9 mai 1950 de Robert Schuman, ministrul francez al afacerilor externe, poate fi considerat a fi punctul de pornire al Europei comunitare. Alegerea cărbunelui și a oțelului a avut, la momentul respectiv, o valoare simbolică deosebită. La începutul anilor 1950, industriile cărbunelui și oțelului erau vitale, constituind baza puterii unei țări. Pe lângă interesul economic evident, punerea în comun a resurselor franceze și germane trebuia să marcheze sfârșitul antagonismului dintre cele două țări. La 9 mai 1950, Robert Schuman declara: „Europa nu se va construi dintr-o dată sau ca urmare a unui plan unic, ci prin realizări concrete care vor genera în primul rând o solidaritate de fapt.” Acesta a fost principiul pe baza căruia Franța, Italia, Germania și țările Benelux (Belgia, Țările de Jos și Luxemburg) au semnat Tratatul de la Paris, care asigura în principal:

- libera circulație a produselor și accesul liber la sursele de producție;
- supravegherea permanentă a pieței pentru a evita denaturările care pot face necesară introducerea unor cote de producție;
- respectarea regulilor privind concurența și transparența prețurilor;
- sprijinirea modernizării și transformării sectoarelor cărbunelui și oțelului.

2. După semnarea Tratatului de la Paris, în vreme ce Franța se opunea reconstituirii unei forțe militare germane naționale, René Pleven a conceput proiectul unei armate europene. Comunitatea Europeană de Apărare (CEA), negociată în 1952, trebuia să fie urmată de crearea unei Comunități politice (CEP). Cele două proiecte au fost abandonate ca urmare a refuzului Adunării naționale din Franța, la 30 august 1954, de a autoriza ratificarea tratatului.

3. Eforturile pentru relansarea construcției europene în urma eșecului CEA s-au concretizat la Conferința de la Messina, din iunie 1955, pe dublul teren al uniunii vamale

și al energiei atomice. Acestea au dus la semnarea a două tratate, Tratatul CEE și Tratatul CEEA.

a. Dispozițiile Tratatului de instituire a Comunității Economice Europene ([Tratatul CEE](#) sau Tratatul de la Roma) au inclus:

- eliminarea taxelor vamale între statele membre;
- stabilirea unui tarif vamal comun pentru importuri;
- introducerea unei politici comune în domeniul agriculturii și al transporturilor;
- crearea unui Fond social european;
- înființarea unei Bănci Europene de Investiții;
- dezvoltarea unor relații mai strânse între statele membre.

Pentru a atinge aceste obiective, Tratatul CEE a stabilit principii orientative și a definit cadrul pentru activitățile legislative ale instituțiilor comunitare. Acestea implicau politici comune: politica agricolă comună (articolele 38-43), politica în domeniul transporturilor (articolele 74 și 75) și politica comercială comună (articolele 110-113).

Piața comună trebuia să permită libera circulație a mărfurilor și mobilitatea factorilor de producție (libera circulație a lucrătorilor și a întreprinderilor, libertatea de a presta servicii și libera circulație a capitalurilor).

b. [Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice](#) (Tratatul Euratom) a stabilit inițial obiective foarte ambițioase, în special „înființarea și dezvoltarea rapidă a industriilor nucleare”. Totuși, din cauza naturii complexe și delicate a sectorului nuclear, aflat în strânsă legătură cu interesele vitale ale statelor membre (apărarea și independența națională), Tratatul Euratom a trebuit să-și reducă ambițiile.

4. Acordul privind unele instituții comune, semnat și intrat în vigoare în același timp cu Tratatul de la Roma, prevedea că Adunarea Parlamentară și Curtea de Justiție urmau să fie instituții comune. Acest acord a expirat la 1 mai 1999. Rămânea de realizat fuziunea organelor „executive”, iar acest lucru va fi realizat de Tratatul de instituire a unui Consiliu unic și a unei Comisii unice ale Comunităților Europene din 8 aprilie 1965, cunoscut sub numele de „[Tratatul de fuziune](#)”, menit să finalizeze unificarea instituțiilor.

Din acel moment, CEE a căpătat o importanță proeminentă în raport cu comunitățile sectoriale CECO și CEEA. Aceasta a însemnat victoria sistemului general al CEE asupra coexistenței unor organizații cu competențe sectoriale și a condus la instituirea instituțiilor sale.

Mariusz Maciejewski
10/2023

